

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ ĮSTAIGŲ DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMO IR
KOMISIJŲ NARIŲ ATLYGIO UŽ DARBĄ ĮSTATYMO NR. XIII-198 8 STRAIPSNIO IR
5 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 8 straipsnio ir 5 priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos 2021 m. kovo 10 d. nutarimu patvirtintą Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 1.9.1 papunktį, kuriame numatoma „Užtikrinti karjeros konsultavimo paslaugų teikimą mokiniams ir suaugusiems asmenims, plėtojant regioninių karjeros centrų tinklą“. Įgyvendinant minimą priemonę numatoma užtikrinti tinkamą karjeros paslaugų teikimą mokiniams, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo ar profesinio mokymo programas, nes, siekiant pasirengti šio įstatymo įgyvendinimui nuo 2022 m. rugsėjo 1 d., būtina ne tik didinti profesinio orientavimo paslaugų apimtį, bet ir gerinti karjeros specialistų darbo apmokėjimą.

Fragmentuotos profesinio orientavimo paslaugos Lietuvos mokyklose neužtikrina sklandaus jaunimo perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką, o nevystomos kompetencijos mokytis visą gyvenimą lemia vyresnio amžiaus žmonių neprisitaikymą išlikti darbo rinkoje. Taip pat Lietuvoje yra labai ryški įgūdžių neatitiktis darbo rinkoje. Pagal 2019 m. statistiką, Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą turėjo 57,6 proc. (vidutiniškai ES – 40,7 proc.) visų 30–34 metų gyventojų, tačiau absolventai dirbo žemesnės kvalifikacijos darbą: tik 42 proc. dirbusių universitetų pirmosios pakopos, 65 proc. antrosios pakopos ir 30 proc. kolegijų absolventų dirbo darbus, kuriems reikalinga aukštojo mokslo kvalifikacija. Siekiant spręsti šias problemas, būtina įsteigti naujas karjeros specialistų pareigybes ir siekti, kad karjeros specialistų skaičius 2024 m. siektų apie 450, tačiau, kad į jas būtų galima pritraukti tinkamos kvalifikacijos asmenis, būtina karjeros specialistams nustatyti keliamus reikalavimus atitinkančias darbo apmokėjimo sąlygas.

Įvedus karjeros specialistų pareigybes bus sudarytos platesnės asmens profesinio pasirinkimo galimybės, užtikrintos efektyvios ugdymo karjerai ir karjeros planavimo paslaugos, stiprinamas stabilus ir tvarus karjeros konsultavimo paslaugų tiekimas nuo pat pirmos klasės. Tokiu būdu bus galima subalansuoti darbo rinkos pasiūlą ir paklausą ir mažinti įgūdžių neatitiktį darbo rinkoje.

Įstatymo projekto tikslas – pagerinti karjeros specialistų darbo apmokėjimą, kad didėtų šios profesijos patrauklumas ir būtų sudarytos prielaidos veiksmingam mokinių nukreipimui, pasirenkant tolimesnę karjerą.

Uždaviniai:

1) pagerinti karjeros specialistų darbo apmokėjimą, kad išnyktų atotrūkis nuo mokytojų, kitų švietimo pagalbos specialistų darbo užmokesčio;

2) sumažinti darbo krūvio sandaros netolygumus tarp karjeros specialistų ir kitų švietimo pagalbos specialistų;

3) detalčiai reglamentuoti karjeros specialistų darbo apmokėjimo sąlygas.

Įstatymo projekte tikslinamos nuostatos, reglamentuojančios:

1) karjeros specialistų pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientų dydžius;

2) karjeros specialistų pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientų didinimą dėl veiklos sudėtingumo;

3) karjeros specialistų darbo laiką per savaitę ir darbo krūvio sandarą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Įstatyme nėra detalčiai reglamentuojamos karjeros specialistų darbo apmokėjimo sąlygos. Už darbą jiems apmokama, laikantis Įstatymo 5 priedo VII skyriaus „Pagalbos mokiniui specialistų, nenurodytų šio priedo IV, V ir VI skyriuose, pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai“ nuostatų, tačiau toks reglamentavimas nepakankamai atspindi karjeros specialistų veiklos specifiką, sudėtingumą ir atsakomybę, todėl jį būtina peržiūrėti.

Šiuo metu Įstatymo 5 priedo 38 punkte nustatyti pagalbos mokiniui specialistų, nenurodytų šio priedo IV, V ir VI skyriuose, taipogi ir karjeros specialistų pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai yra (iki 10 metų – nuo 16,3 iki 17,7 proc., nuo daugiau kaip 10 iki 15 metų – 7,1 proc., daugiau kaip 15 metų – iki 0,9 proc.) mažesni už specialiųjų pedagogų, logopedų, surdopedagogų, tiflopedagogų, psichologų asistentų, psichologų, socialinių pedagogų, kuriems nesuteiktos kvalifikacinės kategorijos.

Visų pedagoginių darbuotojų, nurodytų Įstatymo 5 priede, pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai nustatomi, atsižvelgiant į pedagoginio darbo stažą, tačiau stažo intervalai yra skirtingi. Mokytojams, specialiesiems pedagogams, logopedams, surdopedagogams, tiflopedagogams, socialiniams pedagogams, psichologų asistentams, psichologams pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai nustatomi, kai jų pedagoginio darbo stažas yra iki 2 metų, nuo daugiau kaip 2 iki 5 metų, nuo daugiau kaip 5 iki 10 metų, nuo daugiau kaip 10 iki 15 metų, nuo daugiau kaip 15 iki 20 metų, nuo daugiau kaip 20 iki 25 metų ir daugiau kaip 25 metai. Karjeros specialistams pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai nustatomi, kai jų pedagoginio darbo stažas yra iki 10 metų, nuo daugiau kaip 10 iki 15 metų ir nuo daugiau kaip 15 metų.

Siekiant panaikinti karjeros specialistų darbo užmokesčio atotrūkį nuo mokytojų, švietimo pagalbos specialistų darbo užmokesčio, karjeros specialistams reikėtų taikyti tokius pačius pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientus, kokie yra taikomi mokytojams, švietimo pagalbos specialistams pagal Įstatymo 5 priedo 1, 12, 18, 23 ir 28 punktus.

Šiuo metu švietimo pagalbos specialistams ir karjeros specialistams yra taikomos skirtingos darbo laiko normos.

Įstatymo 5 priedo 27.1 papunktyje nurodytų darbuotojų (specialiųjų pedagogų, logopedų, surdopedagogų ir tiflopedagogų, dirbančių mokyklose, socialinės globos įstaigose, skirtose vaikams, sutrikusio vystymosi kūdikių namuose su ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikais) darbo laikas per savaitę yra 34 valandos (iš jų 22 valandos skiriamos tiesioginiam darbui su mokiniais, 12 valandų – netiesioginiam darbui su mokiniais).

Įstatymo 5 priedo 27.2 papunktyje nurodytų darbuotojų (specialiųjų pedagogų, logopedų, surdopedagogų ir tiflopedagogų, dirbančių mokyklose, socialinės globos įstaigose, skirtose vaikams, su mokyklinio amžiaus vaikais) darbo laikas per savaitę yra 30 valandų (iš jų 18 valandų skiriama tiesioginiam darbui su mokiniais, 12 valandų – netiesioginiam darbui su mokiniais).

Įstatymo 5 priedo 27.3 papunktyje nurodytų judesio korekcijos specialistų, dirbančių mokyklose, darbo laikas per savaitę yra 36 valandos (iš jų 24 valandos skiriama tiesioginiam darbui su mokiniais, 12 valandų – netiesioginiam darbui su mokiniais).

Pagal Įstatymo 5 priedo 31 punktą mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) dirbančių psichologų asistentų, psichologų, socialinių pedagogų ir pedagoginėse psichologinėse tarnybose bei švietimo pagalbos tarnybose dirbančių psichologų asistentų, psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų, logopedų, surdopedagogų ir tiflopedagogų darbo laikas per savaitę yra 36 valandos.

Karjeros specialistai dirba 40 valandų per savaitę.

Karjeros specialistų darbo pobūdis yra panašaus pobūdžio kaip ir kitų pagalbos mokiniui specialistų, tai yra jų darbas susijęs su didesne protine ir emocine įtampa, todėl karjeros specialistams nepagrįstai netaikoma sutrumpinto darbo laiko norma.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant panaikinti karjeros specialistų darbo užmokesčio atotrūkį nuo mokytojų, švietimo pagalbos specialistų darbo užmokesčio, Įstatymo projekte siūloma pakeisti Įstatymo 5 priedo 23 punktą, įrašant prie nurodytų pareigybių karjeros specialisto pareigybę ir karjeros specialistams

nustatyti tokius pačius pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientus, kokie yra taikomi šiame punkte nustatytų pareigybių darbuotojams.

Dėl šio pakeitimo karjeros specialistų pareiginė alga susilygintų su mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kuriems nesuteiktos kvalifikacinės kategorijos ir didėtų: iki 10 metų – nuo 16,3 iki 17,7 proc., nuo daugiau kaip 10 iki 15 metų – 7,1 proc.; daugiau kaip 15 metų – iki 0,9 proc. Karjeros specialistams (kaip ir mokytojams, švietimo pagalbos specialistams) pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai būtų nustatyti, kai jų pedagoginio darbo stažas yra iki 2 metų, nuo daugiau kaip 2 iki 5 metų, nuo daugiau kaip 5 iki 10 metų, nuo daugiau kaip 10 iki 15 metų, nuo daugiau kaip 15 iki 20 metų, nuo daugiau kaip 20 iki 25 metų ir daugiau kaip 25 metai.

Įstatymo projekte siūloma pakeisti Įstatymo 5 priedo IV skyriaus nuostatas, reglamentuojančias pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientų didinimą dėl veiklos sudėtingumo ir darbo krūvio sandarą:

1) Įstatymo 5 priedo 25 punkte nustatyti, kad pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos sudėtingumo didinami specialiesiems pedagogams, logopedams, surdopedagogams, tiflopedagogams, judesio korekcijos ir karjeros specialistams;

2) Įstatymo 5 priedo 27 punktą papildyti nauju 27.4 papunkčiu ir karjeros specialistams, dirbantiems švietimo įstaigose, nustatyti 36 valandų darbo laiko normą per savaitę. Atkreiptinas dėmesys, kad Pareigybių, kurias atliekant darbas yra laikomas pedagoginiu, sąrašė, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. ĮSAK-1407, karjeros specialisto pareigybė nurodyta šio tipo švietimo įstaigose: bendrojo ugdymo mokykloje, profesinio mokymo įstaigoje, pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, pagalbos mokiniui, mokytojui ar mokyklai centre. Ne daugiau kaip 60 procentų šių darbuotojų darbo laiko būtų skiriama tiesioginiam darbui su mokiniais teikiant ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas, o kita darbo laiko dalis būtų skiriama netiesioginiam darbui su mokiniais (veikloms planuoti ir joms pasirengti, dokumentams rengti, bendradarbiauti su mokytojais, vaikų, mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais), kitais asmenimis ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo klausimais ir kita). Pritarus šiems siūlymams, karjeros specialistams, kaip ir švietimo pagalbos specialistams, būtų sudarytos galimybės didinti pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientus dėl veiklos sudėtingumo tais atvejais, kai jie dirba bendrosios paskirties mokyklose su mokiniais, turinčiais didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.

Karjeros specialistų darbas yra panašaus pobūdžio kaip ir kitų pagalbos mokiniui specialistų, kuriems taikoma sutrumpinta darbo laiko norma. Pavyzdžiui, karjeros specialistai, kaip ir socialiniai pedagogai, dirba tiesiogiai su mokiniais tiek individualiai, tiek grupėse, teikia konsultacijas ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, atsižvelgdami į individualias kiekvieno vaiko galimybes bei poreikius ir pan. Tarp šių pagalbos specialistų funkcijų nėra tokio pobūdžio skirtumų, kad taikoma skirtinga darbo laiko norma būtų laikoma pagrįsta ir atitinkanti lygiateisiškumo principą. Atsižvelgiant į tai, kad karjeros specialistų, kaip ir švietimo pagalbos specialistų (dirbančių ir mokyklose, ir pedagoginės psichologinės tarnybose bei švietimo pagalbos tarnybose), darbo pobūdis yra susijęs su panašia padidinta protine, emocine įtampa (ir vieni, ir kiti dirba panašioje aplinkoje su tais pačiais vaikais ir mokiniais), siūloma karjeros specialistams suvienodinti jų darbo laiko normas ir nustatyti, kad karjeros specialistai, kaip ir mokytojai, švietimo pagalbos specialistai dirbtų 36 valandas per savaitę.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal teisės aktus karjeros specialistai nėra atestuojami, tačiau gali turėti kvalifikacinę kategoriją, jei ją yra įgiję kaip mokytojai, pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientų lentelėje (Įstatymo 5 priedo 23 punkte) karjeros specialistus siūloma nurodyti tik prie darbuotojų, kuriems nesuteiktos kvalifikacinės kategorijos, tačiau įrašyti karjeros specialisto pareigybę į 24 punktą, nurodantį, kad tais atvejais, kai karjeros specialistams kvalifikacinės kategorijos yra įskaitytos Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. ISAK-3216 „Dėl Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų patvirtinimo“, nustatyta tvarka, jiems taikomi atitinkamos kvalifikacijos specialistų koeficientai.

Pritarus šiems pasiūlymams, karjeros specialistams būtų nustatytos jų veiklos atsakomybė atitinkančios darbo apmokėjimo sąlygos.

Be to, siekiant teisinio aiškumo tikslinama Įstatymo 8 straipsnio 1 dalis nustatant, kad pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai pagal Įstatymo 5 priedą nustatomi pagalbos mokiniui specialistams, kurių darbas laikomas pedagoginiu.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto Įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką Įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip Įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymas reglamentuoja tik biudžetinių įstaigų darbo apmokėjimą, todėl Įstatymo projekto įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektas įgyvendina Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, Įstatymo projekte naujos sąvokos neapibrėžiamos ir nevartojamos.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms bei Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei.

12. Jeigu Įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą, reikės pakeisti Sutrumpinto darbo laiko normų ir apmokėjimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 534 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“ pakeitimo“.

13. Kiek valstybės ir savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Karjeros specialistai 2022–2023 m. bus finansuojami Ekonominės gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis (toliau – EGADP). Nuo 2024 m. pradžios karjeros specialistų pareigybes bus finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų. Šiam tikslui 2024 metų valstybės biudžete reikėtų skirti 7,5 mln. eurų. Lėšų poreikis apskaičiuotas 450 karjeros specialistų pareigybių, taikant Įstatymo projektu siūlomą vidutinį pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientą 7,7 (šiuo metu šis vidutinis koeficientas yra 7,16). 2024 m. sausio 1 d. 450

pareigybių skaičius planuojamas vertinant, kad 2023 m. gruodžio 31 d. jau bus 380 pareigybių, finansuojamų EGADP lėšomis (kurių finansavimą reiks tęsti iš valstybės biudžeto lėšų), papildomos 25 pareigybės (6,7 proc.) bus įsteigtos įteisinus pareigybių ir mokinių (mokomų pagal bendrojo ugdymo programas) santykį 1:750, taip pat 45 papildomos pareigybės (11,1 proc.) bus įsteigtos siekiant užpildyti jų trūkumą dėl Įstatymo projektu siūlomo darbo laiko normos per savaitę sutrumpinimo (vietoj 40 val. būtų 36 val.).

EGADP plane 380 karjeros specialistų pareigybių skaičiaus rodiklis nustatytas 2024 m. IV ketv. Tačiau, atsižvelgiant į numatomą projekto įgyvendinimo planą, bus intensyvinamas EGADP lėšų naudojimas ir plano rodikliai bus pasiekti anksčiau, t. y. iki 2023 m. IV ketv.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos rengiamame profesinio orientavimo sistemos reglamentavime numatoma įtvirtinti karjeros specialisto pareigybės ir jai tenkančio mokinių skaičiaus santykį – 1:750.

14. Rengiant Įstatymo projektą gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, specialistų išvadų ir vertinimų negauta.

15. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinės paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai yra „darbo apmokėjimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
